

Kerkdienst Janskerk 17 september 2017

Thema: Vier de verschillen

Lezing: Lukas 10 : 38-42

Voorganger: Harry Pals

Inleiding

Jezus komt op bezoek bij twee zussen, Marta en Maria. Marta doet wat hoort bij de gebruikelijke gastvrijheid: zij zorgt dat het haar gast aan niets ontbreekt. Maria laat haar zus het werk doen en gaat bij Jezus zitten om naar hem te luisteren. Marta maakt er een wedstrijd van; Jezus, kijk nou toch, Maria doet niks en laat mij maar werken. Maar Jezus gaat in tegen de conventies van zijn tijd.

Wat is het waar Jezus toe oproept?

Overweging

Een klein verhaaltje, maar venijnig. Ik heb dit altijd een ongemakkelijk verhaal gevonden, en dat bleek ook weer in de voorbereidingsgesprekken. Voordat je het weet laat je je een keuze opdringen tussen Maria en Martha. Maar, vroegen vrouwen zich tijdens een conferentie af: moeten er wel altijd Martha's en Maria's zijn? Moet het leren en het dienen over 2 'typen' vrouwen verdeeld worden?

Het is goed het verhaal met een gezond wantrouwen te benaderen, over de beelden waarin je verstrikt kunt raken: een man die 2 kijvende vrouwen op hun nummer zet, hun plaats wijst – het stereotiep... En bedenk ook: het verhaal wordt verteld door een man, Lukas de evangelist; welke bedoelingen heeft hij? Welke vragen uit de gemeente waarvoor hij schreef speelden mee? Vragen misschien over de plaats van vrouwen en mannen daarin...

We hebben ons laten helpen om het verhaal goed te horen door het begrip Ubuntu: we zijn samen mensen, juist door elkaar met onze verschillen aan te vullen. Vier de verschillen! We hebben elkaar nodig! Zo kunnen we wegblijven uit de valkuil van de concurrentie.

En daarnaast kozen we voor een vrouwenvertaling en een vrouwenlied die ons ook een richting wijzen. Het lied vertelt ons zingenderwijs speels dat beide vrouwen bemoedigd worden om elk vrijuit, bevrijd hun plek in te nemen, 'zij aan zij' (prachtig gezegd).

Het lijkt een gewoon huiselijk tafereeltje, wat ons geschilderd worden, maar het is heel *ongewoon* wat over deze beide vrouwen verteld wordt.

Martha heeft een huis, zij is *huisvrouw* - niet in de zin van een vrouw die het huishouden doet, maar die een huishouding voert. Zij is hoofd van een familie, ze zal een stoet slaven aangestuurd hebben, dat is haar dienstwerk, haar 'vele dienen'.

Net zo bijzonder is dat Maria zit aan de voeten van de heer, van de meester, de *leermeester*, de rabbi: zij is leerling die luistert, en dat is in de Joodse traditie van alle eeuwen tot op vandaag een actieve bezigheid, van vragen stellen en discussie, dialogisch leren.

Beiden doen dingen die in grote delen van de Joodse en christelijke tradities aan mannen waren voorbehouden. Beiden krijgen of nemen de ruimte om hun eigen ding te doen.

En dan blijkt Martha overbelast te zijn in wat zij doet, ze loopt erin vast. En ze ziet geen andere uitweg dan via 'de Heer' haar zus erbij te roepen: samen aanpakken, logisch toch? Maar Maria heeft een ander deel gekozen, het voor haar goede deel - er staat niet: het

beste deel, zoals sommige vertalingen hebben, horen wordt niet boven dienen geplaatst, hoe zou dat kunnen? dat zou toch niet passen in de lijn van Jezus en zijn Joodse omgeving Israel?

Vlak hiervoor heeft Jezus het verhaal van de barmhartige Samaritaan verteld, waarin het goede doen benadrukt wordt. En als Israel bij de berg staat en de Eeuwige langs komt met levensregels zeggen ze: wij zullen doen en horen, in die volgorde: bereid om te dienen, om het dienen in te vullen met het horen. Beide zijn nodig, het woord en de daad, in samenspel.

En nooit in de valkuil trappen dat zorgen en dienen maar tweederangs zijn – nogal wat mannelijke uitleggers van dit verhaal struikelen hier; dat zegt iets over hun dagelijkse leven... Goed dat er tegenwoordig in vooral feministische theologie nieuwe aandacht is voor de waarde van de dagelijkse omgeving, van zorg daarvoor. Jezus gaat niet mee in Martha's poging Maria bij haar luistertaak weg te halen. Hij blijft bij Martha, spreekt haar aan in haar zorgen en getob: zij moet zelf leren het dienen zo in te richten dat het het 'goede deel' voor haar is – en dat ligt in het weinige dat genoeg is. Zo wordt zij bemoedigd: ga niet onder in het vele, maar vertrouw erop dat je in het beperkte wat je kunt doen genoeg doet, en vind daar genoeg in. En dan helpt het, Martha, als je aan je zuster haar plaats van horen gunt: met jouw dienen erbij doen jullie samen genoeg. Zo kunnen jullie elkaar aanvullen en bevestigen in het 'goede deel'.

Erover doordenkend zeiden we tegen elkaar: ja, doorschieten in het doen van allerlei dingen kan ook een manier zijn om jezelf te bewijzen, je eigen goedheid te laten zien, of om jezelf onmisbaar te maken. Dan gaat het niet meer om wat je met je inzet aan goeds doet, maar gaat het om je eigen ego. Maar waarom zou je dat nodig hebben? Je mag er zijn, om niet, en zo wat jij kunt inbrengen.

We probeerden Jezus' aanspraak 'Martha, Martha!' niet te horen als een hoofdschuddende terechtwijzing, maar als een roep, een roeping. Het is goed om daarvoor verder te kijken in de bijbel: daar worden enkele keren sleutelfiguren 2 x bij hun naam geroepen om ze in beweging te brengen, op weg met de Eeuwige: Abraham, Jakob, Mozes, Samuel, en later Petrus en Paulus – in die rij staat Martha. Zij wordt geroepen om genoeg te nemen met het beperkte ene dat ze daar en op dat moment doet en dat genoeg is: haar dienstwerk.

En misschien mag je erbij denken dat de rollen niet vast hoeven te liggen. Ik geniet altijd weer van de tekening van Bert Bouman in de jeugdbijbel van Karel Eykman: aan het eind van het verhaal doen Maria, Martha en Jezus samen de afwas.

Ubuntu: samen leven en leren, levensleren, denkend doen en al doende denken en leren. Elkaar bemoedigen en aanmoedigen, geruststellen en steunen, samen aanpakken en elkaar daarin erkennen, een eigen plaats gunnen. Elkaars sterke kanten onderkennen en aanscherpen. Al die basale dingen maken het samenleven en -werken mooi en waardevol, geven glimpen van Gods beginnende toekomst. En ze maken ook strijdbaar tegen alles wat verdeelt. Ze helpen ons om wat schuurt in de verschillen uit te houden.

'Dat onze monden vrede roepen, onze handen troosten' zullen we zingen. Monden en handen, woorden en daden – het ene leven in liefde, zoals de Eeuwige het graag ziet. Zo